

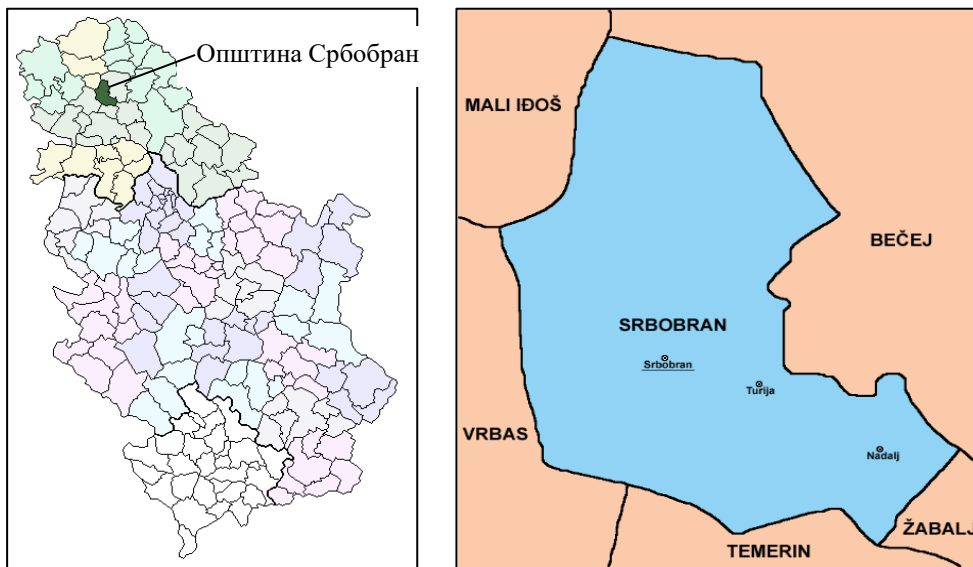
АНАЛИЗА ДРУШТВЕНОГ РАЗВОЈА ЗА ИЗРАДУ ПЛАНА РАЗВОЈА ОПШТИНЕ СРБОБРАН ЗА ПЕРИОД 2022-2030. ГОДИНА

1. Општи подаци

1.1. Административно - географски положај

Општина Србобран је смештена на северозападу Републике Србије. Просторно припада Јужнобачком управном округу у АП Војводини. Заузима површину од 284 км² од чега на пољопривредну површину чини 26.460 ха, а шумску свега 14 ха. Насеље Србобран лежи на 45° и 35' СГШ (северне географске ширине) и 19° и 47' ИГД (источне географске дужине). Општину чине три насеља: Србобран, као највеће урбано насеље и насеља Турија и Надаљ, која су сеоског типа. Кроз општину пролази Велики бачки канал, тако да град већим делом лежи на левој, а мањим на десној обали канала. Општину са севера и истока омеђује река Криваја која се својим током даље улива у Велики бачки канал¹ (Слика 1).

Слика 1. Положај општине Србобран.

Извор: Општинска управа Србобран и web.link: https://sr.wikipedia.org/sr-ec/Општина_Србобран (приступ на дан 07.11.2021 год).

Рељеф. Са аспекта геоморфологије, територију општине чине 2 (две) просторне целине. Прву чини виша лесна заван рапчлањена речицом Кривајом северно од Великог бачког канала и нижа лесна тераса која је лоцирана јужно од Великог бачког канала. Педолошки састав земљишта је такав да преовладава чернозем и ливадска црница. Површинске воде чине Велики бачки канал, речица Криваја и Бељанска бара.

1.2. Демографија

Према резултатима Пописа становништва 2011 године у општини Србобран је живело 16.317 становника. По насељима: у урбаном насељу Србобрана је живело 12.009 становника, док је у насељу живело Турија 2.300 становника и Надаљ 2.008 становника².

Општина Србобран је мултинационална и мултикултурална средина. Према резултатима Пописа 2011 године сва 3 (три) насеља у Србобрану имају већинско Српско становништво.

¹ Подаци Општинске управе Србобран, октобар 2021 године.

² Публикација „Становништво – Упоредни преглед броја становника 1948, 1953, 1961, 1971, 1981, 1991, 2002 и 2011 , подаци по насељима“, Републички завод за статистику, Република Србија.

Етнички састав становништа је био следећи: Срби 10.709 становника или 65,63%, Мађари 3.387 или 20,76%, Роми 629 или 3,86%, Регионално одређени 447 становника или 2,74%, Остали, 998 или 6,11%, Неизјашњени 594 или 3,64% . Општина има негативан природни прираштај у 2019 години на 1.000 становника је – 5,7%.

1.3. Саобраћај

Оцена је да је саобраћајни положај Општине повољан, јер поред тј. корз Општину пролази ауто-пут Е-75 који је Европски коридор 10, који повезује северну и централну Европу са јужном и југо-источном. Такође, Општина Србобран је преко Великог бачког канала повезана са реком Дунав која представља Европски коридор 7. који се преко Црног мора у који се река улива повезује са Средоземљем тј. Медитераном. Такође, ваља поменути и железнички путни правац који повезује градове Сомбор и Бечеј. На повољан географски положај утиче и близина административног центра АП Војводине, Новог Сада.

1.4. Клима, флора и фауна

У општини Србобран, клима је умерено-континентална, погодна за живот.

У општини Србобран, флора и фауна је развијена, чему погодује бројност хидрографског и геолошког ресурса, тј. има довољно топлоте, влаге и талога.

1.5. Историја

Насеља која чине општину Србобран су имала бурну историју. Урбано насеље Србобрана је током историје мењало називе „*St. Tamas*“, „*Szt. Tamas*“, „*Sent Tomas*“, „*Szent Tomas*“, „*Sentomas*“, „*Szenttamas*“, „*Vacs. Szent Tamas*“, „*Vac. Senttamas*“.

За заслуге у победи на Турцима код Сенте 1751 године поред презимена Николић стављено је и „*Србоградски*“, што значи да се у то време „*Сент-Томаш*“ звао „*Србоград*“ и био претеча данашњем имену Србобран. Своје данашње име Србобран носи од 1918 године које је добио по шанцу који је 1848 године изграђен за одбрану данашње Србобранске улице. У шанцу су се налазили Срби, па су га зато назвали „*Србијански*“, а касније „*Србобран*“. Насеље Турија добило је име по истоименој реци која је десна притока реке Дрине одакле су иначе дошли први становници овог насеља. Име насеље Надаљ је добио по „пустари“ коју су насељавали кметови. У време мађарске фашистичке окупације од 1941 до 1944 године Срборан је носио име „*Snttomas*“.

1.6. Културне установе и култура у општини Србобран

Установе које се баве облашћу Културе у општини Србобран су Дом Културе „*Србобран*“ који је основан 1966 године, затим Народна библиотека, која располаже са фондом од 44.000 књига на српском и мађарском језику, неколико културно-уметничких друштава: КУД „*Стеван Владислав Каћански - Бард*“; Мађарско културно-уметничко друштво (МКУД) – „*Арањ Јанош*“; КУД „*Турија*“; КУД „*Надаљ*“.

Школски образовни систем општине Србобан чине 4 основне и 1 средња школа.

2. Демографија

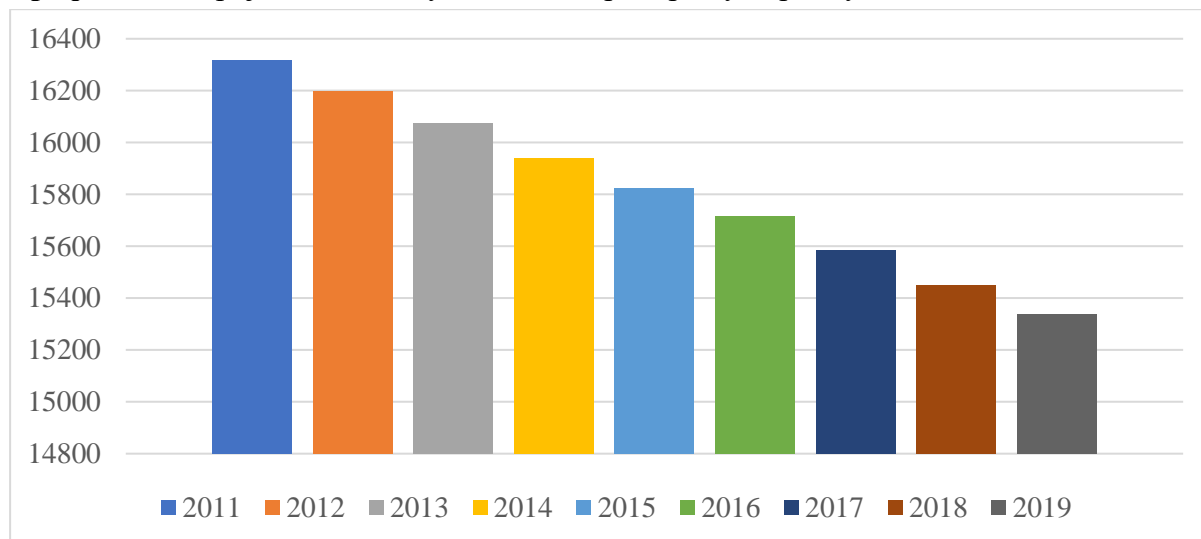
2.1. Број становника

Резултати пописа 2011. године, као и процене у наредним годинама, указују на присуство и повећање интензитета неповољних демографских појава и процеса са којима се већ деценијама суочава Србија. Приметно је смањење укупног броја становника, природна депопулација, миграциони процеси и демографско старење које детерминише прилично

ограничавајући популациони оквир формирања радног контингента, а самим тим и активног становништва. (са 16.317 становника у 2011. на 15.337 становника у 2019. години).

Број становника у општини Србобран се, у периоду 2011-2019., смањило за 6,0%, односно Општина је изгубила 980 становника (Графикон 1).

Графикон 1. Број становника у општини Србобран у периоду 2011-2019.

Извор: РЗС (2020) Општине у Србији.

2.2. Старосна структура

Најчешћи узрок је процес старења становништва општине Србобран. Пад укупног броја становника, ниска стопа наталитета и фертилитета, негативан природни прираштај - 6,0% (виши од војвођанског просека - 4,7%), као и висок индекс старења су карактеристике општинске популације (Табела 1).

Табела 1. Основни демографски подаци општине Србобран 2019.

Опис	Србобран	Јужнобачка област	Република Србија
Број становника	15.337	618.829	6.945.235
Просечан број чланова домаћинства	2,8	2,7	2,9
Стопа природног прираштаја	-6,0	-2,0	-5,3
Очекивано трајање живота живо рођених	73	75	74
Просечна старост	42	44,5	44,7
Индекс старења	125	138,57	144,05
% проценат деце старости 0-14	14,87	15,54	14,54
% проценат становништва радног узраста	66,88	65,91	65,02
% 65 + у укупном становништву	19	18	21

Извор: (РЗС) 2020, Девинфо.

2.3. Структура становништва (преглед стања и пројекције)

Општина Србобран према степену развијености ЈЛС спада у трећу групу (степен развијености у распону од 60% до 80% републичког просека). Са три насеља, укупан број становника броји 15 255 у 2020. години, са густином од 54 становника/км². Стопа природног прираштаја износи -6 (стопа умрлих је већа стопе живорођених). Просечна старост становништва је 42 године, са индексом старења 125. Просечан број чланова домаћинства је 2,76 (Табела 2).

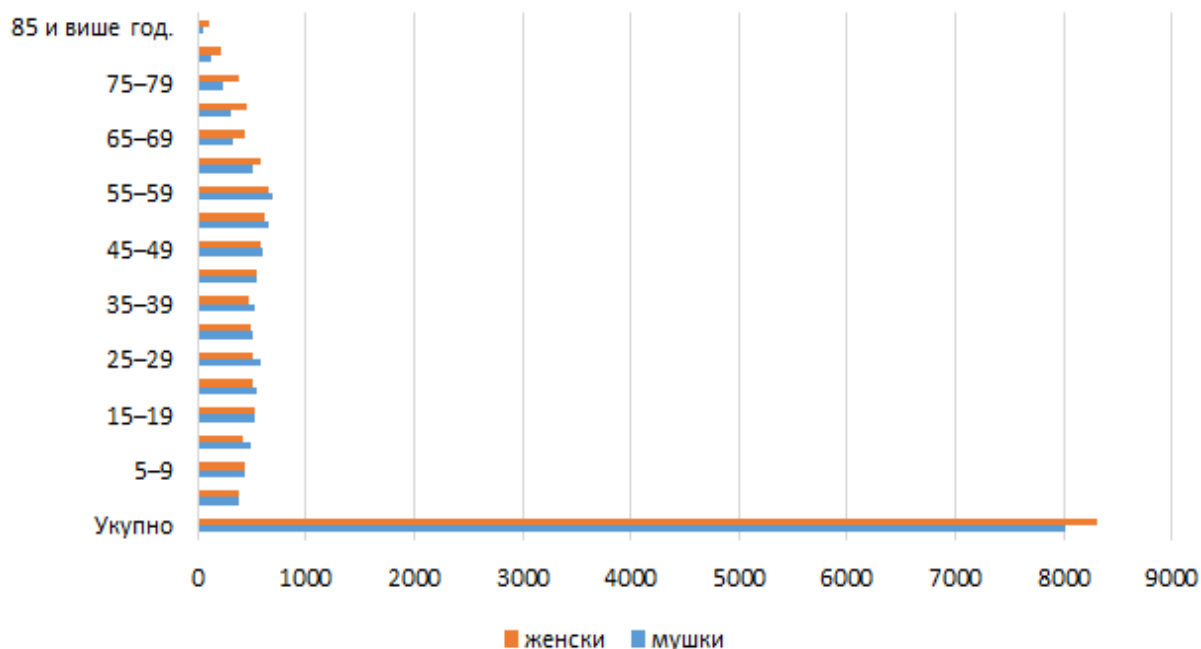
Табела 2. Структура становништва, стање 2011-2020. година и пројекције 2041. година

Површина (км ²)	284	2019
Број насеља	3	2019
Становништво	15 255	2020
Густина насељености (број становника/км ²)	54	2020
Стопа живорођених	10	2020
Стопа умрлих	16	2020
Стопа природног прираштаја	- 6	2020
Очекивано трајање живота живорођених (просек година)	73	2020
Просечна старост (у годинама)	42	2020
Индекс старења (60+ год. / 0—19 год.)	125	2020
Просечан број чланова домаћинства	2,76	2011
Пројектован број становника (средња варијанта - нулти миграциони салдо)	13.840	2041
Пројектован број становника (средња варијанта са миграцијама)	13.891	2041

Извор: Републички геодетски завод; Територијални регистар, РЗС; Витална статистика, РЗС; Попис становништва, домаћинства и станова, РЗС.

Према старосној структури у општини Србобран има више жена (8 308) у односу на мушкарце (8 009). Доминантне старосне групе (за оба пола) су 50-54 и 55-59 година. Просечна старост код мушкараца је 39,7 година. Просечна старост у општини Србобран износи 42,6 година (Графикон 2).

Графикон 2. Становништво према петогодишту и полу, 2020. година.

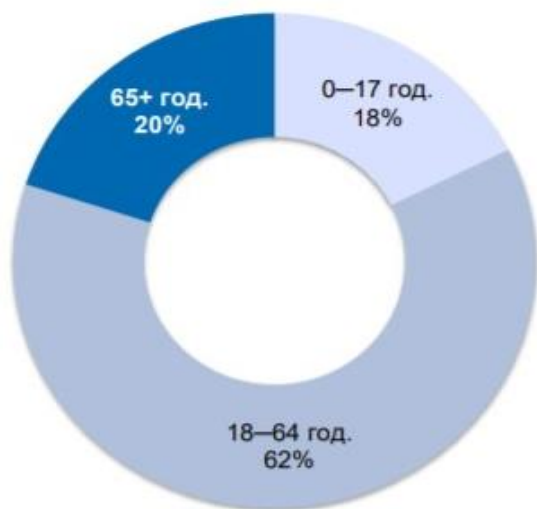
Извор: Општине и региони, РЗС 2020.

2.4. Становништво према старосним групама

Становништво које је старије од 65 година налази се на трећем месту, са 19% у укупном броју становника Општине (Графикон 3). Према старосним групама (подаци

из 2020. године), удео деце између 0-17 година заузима 18% укупног броја становника. Становништво које има између 18 – 64 године је најдоминантнија група са 63% укупног становништва општине Србобран. (Графикон 3).

Графикон 3. Становништво према старосним групама, 2020

Извор: Витална статистика, 2020.

3. Оцена друштвеног развоја

Општина Србобран према степену развијености сврстана је у трећу групу, односно међу недовољно развијене локалне самоуправе чији је степен развијености у распону 60-80% републичког просека.³ Друштвени развој Општине мерен индексом друштвеног развоја (ИДР) градова и општина био је 2018. године 48,43 (нпр. најнижи је Гаџин Хан 30,5 и Мало Црниће 33,7; највиши Нови Београд 63,9 и Врачар 65,4). Индекс друштвеног развоја омогућује поређење квалитета живота по градовима и општинама Републике Србије у шест области:

- демографија;
- економска активност;
- образовање;
- социјална заштита;
- здравствена заштита;
- остали показатељи квалитета живота и друштвене партиципације.

Степен самофинансирања јединица локалне самоуправе указује на способност ЈЛС да се финансира из изворних и уступљених прихода. У случају Србобрана, дошло је до смањења способности за око 5% у 2018. години у односу на 2014. годину.

*Висина просечне нето зараде*⁴ постепено је почела расти после периода фискалне консолидације (2014-2016.). У 2020. години просечна нето зарада била је 46.144 РСД, и испод је просека Војводине (57.186 РСД) и Србије (60.073 РСД).

Индекс зависности становништва показује однос зависног становништва (млађих од 15 и старијих од 65 година) и становништва радног узраста. Иако се однос врло благо погоршава (48,7%), *индекс зависности укупног становништва* и даље је нижи од

³ <https://ras.gov.rs/uploads/2019/01/uredba-o-utvrdivanju-jedinstvene-liste-razvijenosti-regiona-i-jedinica-1-2.pdf>

⁴ Извор за све наведене индикаторе, DevInfo, РЗС, осим за просечну пензију (Извор: Статистички годишњи билтен 2020, ПИО фонд)

Региона Војводине (50,7%) и Републике Србије (52,7%) 2018. године. Идентични тренд је и код *индекса зависности старог становништва* (26,5%), нижи је од Региона Војводине (28,9%) и Србије (30,8%) у 2018. години.

Обухват деце узраста 0-3 године (јаслице) предшколским васпитањем и образовањем, за десет година порастао је готово 7 пута, а опет је био свега 13,9% у 2020. години, и много је нижи од нивоа Региона Војводине (31,3%) и Републике Србије (31,8%). *Обухват деце узраста од 3 године до поласка у припремни предшколски програм* био је 53,8%, односно мање од Региона Војводине (68,2%) и Републике Србије (62,6%) 2020. год. *Обухват деце у основном образовању* у Србобрану је у паду последњих година, а 2020. године је био 92,8%, односно између вредности за Регион Војводине (91,7%) и Републику Србију (93,5%). *Стопа одустајања од школовања у основном образовању* расте и била је 2020. године 1,0% и виша је од нивоа Републике Србије (0,4%) и Региона Војводине (0,6%).

Број лекара на 1.000 становника се смањило током забране запошљавања у јавном сектору. У 2019. години био је 1,0 на 1000 становника, знатно мање од просека Региона Војводине (2,5) и Републике Србије (2,9).

Износ просечне пензије расте на нивоу целе Републике Србије. У 2020. години у Србобрану је просечна пензија износила 24.886 динара, нижа од износа у Војводини (28.264 РСД), и Србији (27.744 РСД).

Број малолетних починиоца кривичних дела има дугогодишњи тренд смањења, како на нивоу Републике Србије, тако и у Србобрану. У 2020. години само једном малолетнику су изречене кривичне санкције. Тренд смањења извршења кривичних дела остварио се и код *пунолетних починиоца кривичних дела*. Правноснажно осуђених пунолетних лица према месту извршења у 2020. години било је 121 и 28 правноснажно осуђених пунолетних лица за крађу према месту извршења кривичног дела.

Измене и допуне Закона о локалним изборима утицале су на повећање броја, тј. *удела жена одборница* у јединицама локалне самоуправе. У Србобрану је тај удео незнатно порастао на 32,1% у 2020. години. Удео варира (у 2018.) од 17,24% у Малом Зворнику, до 44,83% у Белој Паланци.

Табела 3. Неки од индикатора од утицаја на друштвени развој општине Србобран

Индикатори	Година				
	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Индекс друштвеног развоја	48,25	49,82	47,44	44,80	48,43
Степен самофинансирања ЈЛС	80,60	78,60	75,00	76,70	75,10
Просечне зараде без пореза и доприноса	35.413,00	35.687,00	34.893,00	36.062,00	38.794,00
Индекс зависности укупног становништва	46,58	47,14	47,46	47,86	48,68
Индекс зависности старог становништва	24,07	24,53	24,97	25,58	26,46
Деца у јаслицама	5,26	5,15	6,47	7,14	7,80
Деца у вртићима	45,36	44,53	34,93	65,68	66,80
Обухват деце у основном образовању	98,20	98,26	96,86	95,10	94,80
Стопа одустајања од школовања у основном образовању	0,00	0,20	0,50	0,00	1,00
Број лекара на 1000 становника	1,20	1,10	1,10	0,90	0,80
Просечна пензија	21.538,00	21.455,00	22.037,00	22.968,00	23.789,00
Малолетни починиоци кривичних дела	1,79	1,14	0,76	0,04	0,04
Пунолетни починиоци кривичних дела	0,73	0,38	0,38	1,07	0,65
Удео жена одборница	26,19	31,71	31,71	31,71	31,71

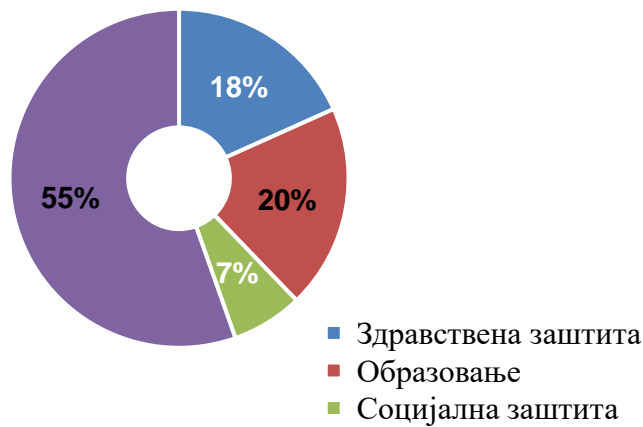
Извор: <http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/indeks/>, за одговарајуће године и индикаторе, прерачунато на основу DevInfo, РЗС

Табела 4. Расходи буџетских средстава, 2019.

Расходи корисника буџетских средстава по становнику (у хиљадама РСД)	1.193.323
Расходи корисника буџетских средстава по становнику (РСД)	77.807
Расходи корисника буџетских средстава за образовање (у хиљадама РСД)	232.903
<i>од тога за основно образовање (у хиљадама РСД)</i>	201.526
Расходи корисника буџетских средстава за образовање по становнику (РСД)	15.186
Расходи корисника буџетских средстава за здравствену заштиту (у хиљ. РСД)	218.725
Расходи корисника буџетских средстава за здравствену заштиту по становнику (РСД)	14.261
Расходи корисника буџетских средстава за социјалну заштиту (у хиљадама РСД)	81.033
Расходи корисника буџетских средстава за социјалну заштиту по становнику (РСД)	52.83

Извор: http://devinfo.stat.gov.rs/SerbiaProfileLauncher/files/profiles/sr/1/DI_Profil_Srbobran_EURSRB001002003011.pdf

Графикон 4. Учешће расхода према делатностима у укупним расходима корисника буџетских средстава, општине Србобран 2019.

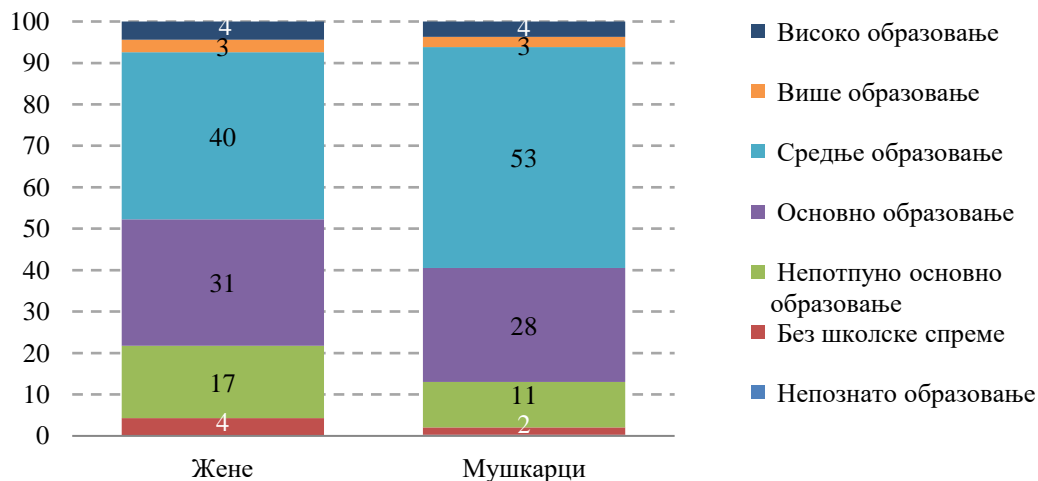

Извор: Национални рачуни, РЗС.

4. образовање

Према Попису становништва, домаћинства и станова, РЗС 2011, у Србобрану је 2,5% женског и 1,2% мушког становништва неписмено, од тога је изразито доминантна категорија жена 65+. Од укупног броја неписмених 1,6% је из градских насеља, а 2,5% из осталих. Школска спрема је лошија од просека Републике код високог и вишег, а боља код средњег образовања, а јако велики број становника има само основну школу (Графикон 5).

Графикон 5. Становништво старости ≥ 15 година, према школској спреми и полу (у %)

Извор: Попис становништва, домаћинства и станова, РЗС.

4.1. Предшколско васпитање

За предшколско васпитање и образовање деце на територији општине Србобран, задужена је ПУ „Радост“. Основана је 1956. године. У склопу ПУ налази се 9 објеката у 3 насељена места. Објекат „Пепељуга“ налази се у Турији, „Бубамара“ у Надаљу, а сви остали су у Србобрану. Васпитно образовни рад одвија се на српском и мађарском језику, као и двојезично, а изводи га адекватан стручни кадар.

Табела 5. Смештајни капацитети у ПУ

Ред. бр.	Назив објекта	Број група	Број деце	Површина у м ²	Површина дворишта у м ²
1.	Снежана	3	70	506	583
2.	Палчић	2	50	270	1.013
3.	Бамби	3	60	320	1.246
4.	Црвенкапа	3	75	250	1.136
5.	Барби	2	50	125	688
6.	Пчелица	2	50	194	966
7.	Чуперак	2	50	280	2.680
8.	Пепељуга	2	50	278	1.288
9.	Бубамара	2	50	349	1.189
10.	Укупно	2	485	2.647	10.845

Извор: Годишњи план рада за 2019/2020. годину ПУ „Радост“.

Сви објекти су наменски грађени, у добром стању, новоизграђени или адаптирани, опремљени одговарајућим намештајем, играчкама и дидактичким материјалом, са добрим условима за боравак и рад деце и запослених. Због мањег броја деце, у „Чуперку“ ради само једна васпитна група, док у „Бубамари“ уместо плански две, раде три групе. Постоји потреба за отварање још једне јаслене групе. Иако су објекти у добром општем стању, свакако су им неопходна одређена улагања у зависности од стања, обично је то замена столарије, замена котолва, санација санитарних чворова, стаза и тротоара и сл.

Табела 6. Број деце и дужина боравка у ПУ

Деца према дужини боравка	Година				
	2014/15.	2015/16.	2016/17.	2017/18.	2018/19.
До 6 сати дневно	229	216	164	174	180
До 6 сати дневно 3 пута недељно	0	-	-	-	-
од 9 до 12 сати	26	46	48	92	93
У ППП 4 сата дневно	159	165	183	165	169
У ППП целодневни боравак	0	-	-	0	-
Број објеката	9	9	9	9	9
Укупно	414	427	395	431	442

Извор: Општине и региони у Републици Србији 2016-2020. године, РЗС, Београд.

Обзиром да је Србобран више сеоска средина, и током 2020. године доминира потреба и задржао се сличан тренд дужине боравка, и то до 6 сати дневно - 36%, од 9 до 12 сати - 20,7% и у ППП 4 сата дневно - 40% (Статистика образовања, РЗС).

Табела 7. Предшколско образовање - капацитет, 2020.

Опис	Укупно	Градска насеља	Остала насеља
Број примљене деце	415	313	102
Уписана деца преко капацитета	0	0	0
Деца која нису примљена због попуњености капацитета	0	0	0

Извор: Статистика образовања, РЗС.

Одлуком СО Србобран, родитељи деце не плаћају партиципацију за похађање вртића, док се у целодневном боравку плаћају само трошкови хране.

4.2. Организација основног образовања

На територији општине Србобран раде четири основне школе, две су у самом Србобрану, а по једна у Турији и Надаљу.

Основна школа „Јован Јовановић Змај“ у Србобрану основана је 1950. године, а у садашњу зграду је премештена 1980. године. Настава се изводи у две смене, на српском и мађарском језику, а од новембра 2021. године уведен је и продужени боравак за ученике 1-4 разреда. Школа располаже са 11 кабинета, 6 класичних учионица, 3 лабораторије, 2 радионице и физкултурном салом. Школска библиотека броји око 7.400 наслова. У оквиру школе од 1990. године је и Основна школа за децу лако ометену у развоју на мађарском језику, коју последњих година има 1-2 одељења са укупно 15-20 ученика.

Основна школа „Вук Караџић“ основана је 1951. године, као следбеница прве школе из 1903. године. Након дугогодишњег рада у више зграда у неадекватним условима, 1992. године школа је прешла у новоизграђени савремени објекат. Настава се одвија у две смене на српском језику, док за децу 1-4 разреда постоји и продужени боравак. У првој смени су стално ученици од 5-8 разреда, а у другој смени од 1-4 разреда. Број ученика у школи варира из године у годину, а најчешће су распоређени у 20-22 одељења редовне наставе, као и три комбинована одељења наставе за ученике са сметњама у развоју. За потребе наставе физичког васпитања користе се спортска хала, отворени терени у склопу суседне гимназије, као и отворени терени у дворишту школе.

Школа располаже са 11 учионица и 15 кабинета са пратећим припремним просторијама за наставнике, две учионице за продужени боравак, библиотеком и медијатеком, зборницом, канцеларијама за стручну службу, административне раднике и управу школе, кухињом и трепезаријом са пратећим простором, портирницом и друштвеном просторијом, магацинским просторијама и тоалетима, као и великим школским холлом у приземљу који има вишенаменску употребу. Школа је опремљена сацвременим наставним средствима (која се континуирано осавремењавају) и прикључена на систем централног грејања, а учионице, кабинети, зборница, библиотека и канцеларије су климатизоване. Учионице су опремљене намештајем који ергономски одговара узрасту ученика.

Основна школа „Жарко Зрењанин Уча“ налази се у месту Надаљ, где је почела са радом 1952. године, као следбеница прве школе из 1802. године. Зграда је надограђена 1980. године. Школу похађа око 170 ученика у 9 одељења на српском језику.

Школа у Турији постојала је још 1732. године. ОШ „Петар Драпшин“ у Турији ради у згради која се саграђена 1962. године. Зграда задовољава услове за рад и је добро опремљена, а има и адекватну физкултурну салу.

Ове школе су адаптиране, а скоро су захваљујући донацији једне друштвено одговорне компаније дигитализоване са рачунарима, пројекторима а ту су и дигиталне табле, а уз помоћ Министарства за заштиту животне средине врши се замена гасних котлова чиме ће се смањити трошкови грејања и загађење околине.

4.3. Организација средњег образовања

Почетак средњешколског образовања Србобрану сеже у 1919. годину, када је отворена Велика српска гимназија, која је укинута 1929. године. Од 1962. поново се отвара гимназија, под именом Светозара Милетића. Гимназија и економска школа „Светозар Милетић“ има

сву неопходну наставну и информатичко-рачунарску опрему, библиотеку (више од 10.000 књига), спортску халу и терене за фудбал, кошарку, рукомет и тенис.

Током свог постојања прошла је кроз разне облике реформи, а 1990. године је чак трећи пут била обновљена. Зграда школе изграђена је 1964. године. На згради, осим када је дозидан још један спрат, 1985. године, није било битнијих измена. Зиданем још једног спрата добијено је око 700 м² додатног простора.

Школу похађају ђаци у гимназији-општи тип, а у трогодишњем трајању образовни профили су модни кројач и трговац.

Табела 8. Број ученика у средњој школи у Србобрану

Број ученика по образовним профилима	Године				
	2014/15.	2015/16.	2016/17.	2017/18.	2018/19.
Ученици гимназије	89	96	84	90	81
Ученици четворогодишње стручне школе	113	113	104	77	47
Ученици трогодишње стручне школе	0	0	0	17	31
Укупно ученика	202	209	188	184	159
Број одељења	8	8	8	8	8

Извор: Општине и региони у Републици Србији 2016-2020. године, РЗС, Београд.

Свега 104 ученика уписано је у средњу школу 2020. године (Статистика образовања, РЗС).

5. Здравство

Дом здравља „Др. Ђорђе Бастић“ Србобран обезбеђује примарну здравствену заштиту за подручје Србобрана, са амбулантама и апотекама у Надаљу и Турији. Капацитети су задовољавајући. Неповољан је број становника на једног лекара, знатно испод нивоа Србије. ДЗ Србобран има сертификат о акредитацији који је добијен на максималних 7 година и важи од априла 2019. до априла 2026. године.

Табела 9. Број становника на једног лекара.

Територија	Година				
	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Република Србија	347	352	351	349	349
Регион Војводине	399	407	404	397	445
Јужнобачка област	319	327	326	318	326
Општина Србобран	879	925	1.113	1.287	1.022

Извор: Општине и региони у Републици Србији 2016-2020. године, РЗС, Београд

У ДЗ постоје организоване су следеће службе:

- Служба за здравствену заштиту одраслих са медицином рада, хитном медицинском помоћи и санитетским превозом и кућним лечењем која у свом саставу има:
  - Одељење за здравствену заштиту одраслих са амбулантама;
  - Одељење за пружање хитне медицинске помоћи са санитетским превозом;
  - Одсек за кућну негу;
  - Одсек медицине рада.
- Служба за здравствену заштиту деце и жена са поливалентном патронажом:
  - Одељење за здравствену заштиту деце;

- Одсек за здравствену заштиту жена;
- Одсек поливалентне патронаже.
- Служба стоматолошке здравствене заштите:
  - Одељење за стоматолошку здравствену заштиту деце;
  - Одељење за стоматолошку здравствену заштиту одрасли.
- Служба за радиолошку, лабораторијску и другу дијагностику
- Служба за специјалистичко-консултативну делатност
- Служба за фармацеутску здравствену делатност – Апотека.
- Служба за правне и економско-финансијске, техничке и друге сличне послове:
  - Одељење за правне и економско-финансијске послове;
  - Одељење за послове транспорта, техничког одржавања и одржавања хигијене.

У порасту је број становника који добијају хипертензију, шећерну болест и малигне болести.

Као узрок смрти, слична је ситуација као и на нивоу Републике Србије. У 2019. години од 242 умрлих, 52,5% су узроковале болести система крвотока, 23,5% тумори, 6,6% болести система за дисање, 3,7% болести система за варење и 1,6% узроковале су повреде, тровања и остале последице спољашњих узрока.

Тежа доступност лекара у условима пандемије Ковида 19, утиче на немогућност превентиве и скрининга на рано откривање: кардиоваскуларног ризика, дијабетеса типа 2, рака грлића материце и рака дојке као доминантних болести у популацији. У условима неизвесности расте појачава се ризично понашање, конзумирање цигарета, алкохола и психоактивних супстанци и код млађе и код одрасле популације. Иако је Ковид 19 утицао и на психу и ментално здравље становништва, како директно због страха од непознате болести и неизвесности, тако и индиректно због ограничења кретања и смањења социјалних контаката, губитка посла и сл., то није утицало на повећање броја самоубистава у 2020. (није их ни било), у 2018. години 12,9 на 100.000 становника, у Војводини око 16, а Србији изнад 13).

6. Култура

Дом Културе у Србобрану постоји од 1966. године, тада у сва три места општине, а касније се формира јединствен Дом културе у Србобрану. У његовом саставу налазила се библиотека, народни универзитет, биоскоп, као и многобројне културно уметничке секције. У Дому културе организују се биоскопске и позоришне представе, концерти, манифестације, књижевне вечери, изложбе. Најпознатије манифестације по којима је Дом културе препознатљив на културно-туристичкој мапи Србије су: Ленкин прстен, Дани културне традиције, Петровдански дани културе, Зонска смотра ликовног стваралаштва аматера Војводине. Народна библиотека се 1997. године издвојила из састава Дома културе и постала правно лице. Смештена у лепој кући породице Гавански из 1901. године. Има и своје огранке у насељеним местима Турија и Надаљ. Књижни фонд библиотеке има око 44.000 наслова на српском и мађарском језику, као и богату завичајну збирку. У библиотеци се организују књижевне вечери, трибине, тематска предавања, ликовне изложбе. Културни центар са Спомен кућом „Нандор Гион“ отворен је 2010. године, и једини је музеј у Србобрану са делима и личним стварима писца, а овде се приређује манифестација „Дан новеле“.

У општини Србобран постоји већи број Културно уметничких друштава (КУД) и удружења која негују традицију, обичаје песму и игру:

- КУД „Стеван Владислав Каћански – Бард“
- КУД „Ром“
- КУД „Турија“
- КУД “Ивањско цвеће” Надаљ
- Клуб за неговање традиције свих народа и народности
- КУД Петар Драпшин

Још једна значајна манифестација у Србобрану је „Циганске ватре“, која промовише песме и игре и окупља велики број ромских КУД широм Војводине. У Турији се од 1985. године, одржава на далеко чувена манифестација „Кобасицијада“.

7. Спорт

Спортска традиција у Србобрану сеже тачно сто година уназад, када је 1921. године основан србобрански ногометни клуб. Најуспешнији спортиста са територије Србобрана, родом из Надаља, био је архитекта и олимпијац Момчило Тапавица, први Србин учесник модерних Олимпијских игара одржаних у Атини 1896. године. Освојио је бронзану медаљу у тенису за Краљевину Угарску и тако постао први Србин и Словен освајач олимпијске медаље. Као свестран спортиста такмичио се и у дизању тегова, где је повређен освојио 5. место, а у рвању грчко-римским стилем 4. место у тешкој категорији. Од такмичења у више атлетских дисциплина одустао је због повреда и исцрпљености. Био је и изузетно успешан као архитекта. Према његовим пројектима изграђена је 1912. године данашња зграда Матице српске, тадашње Сиротиште, задужбина Марије Трандафил, једно од најлепших и најрепрезентативнијих здања у Новом Саду, а радио је и доста планова рестаурације верских објеката (црква у Надаљу). Најпознатији спортиста и тренер 20-тог века, који је репрезентовао Србобран и тадашњу репрезентацију био је фудбалер Јосип Пирмајер.

„Центар за спорт и туризам“ (ЦСТ) у Србобрану управља и користи Спортску халу. Одмаралиште „Србобран“ у Сутомору више није под надлежношћу ЦСТ, већ ради као засебна фирма д.о.о. „Плава обала“ Одмаралиште Србобран Сутоморе.

Спортска хала је вишенаменска, а у њен састав улази: велика сала, мала сала, шах сала, теретана, куглана, сала са борилачке вештине, пословни простор, отворени терени (1 кошаркашки и 2 тениска). Центар за спорт управља још и стадионима у Србобрану, Турији и Надаљу, спортском халом у Турији у склопу које је и мала хала.

Корисници сале су спортски клубови, школе и рекреативци, а погодна је и за одражавање разних видова манифестација (фестивала, сајмова, концерата...). Хала и околина је 2017. године санирана први пут од изградње и у добром је стању. Центар је организатор великог броја спортских манифестација, а у летњем периоду и спортских кампова и кондиционих припрема клубова. Центар послује и као туристичка организација Општине Србобран и стара се о валоризацији и развоју туристичких потенцијала града са његовим бројним занимљивостима, како у културно-историјском, тако и у архитектонском смислу.

У општини Србобран има више од 1.000 спортиста и активно је 22 клуба а то су:

У насељу Србобран:

- ФК „Србобран“, Друштво за спорт и рекреацију инвалидних лица општине Србобран, Одбојкашки клуб „Elan Volley“, Рукометни Клуб „Србобран-Елан“, Удружење спортских риболоваца „Шаран“, Коњички клуб „Вранац“, Кошаркашки клуб „Академик“, „Србобрански атлетски клуб“, Спортски савез општине Србобран, Кошаркашки клуб „Србобран“, Кошаркашко спортско удружење Србобран, Шаховски клуб Србобран, Столотениски клуб „Бачка“, Карате клуб „Србобран“,

Спортско удружење „Србобрански спортић“, Удружење Спорт за све 2014, Удружење спорта за све „Атлета“, Спортско удружење УСР Бачка 2017, Ловачко удружење „Фазан Србобран“, Кик бокс клуб „Топ Теам“.

У насељу Турија:

- Одбојкашки клуб „Младост“, Фудбалски клуб „Младост“, „Џудо клуб Турија“, Удружење спортских риболоваца "Караш", Ловачко удружење "Турија".

У насељу Надаљ:

- Шаховски клуб "Будућност", Спортско рекреативно удружење „Аполон“, Фудбалски клуб „Напредак 1930“, Ловачко удружење „Надаљ“.

8. Безбедност и социјална заштита

8.1. Безбедност

На подручју општине Србобран стално се прати безбедност саобраћаја, путника и деце. Србобран може да се похвали формираном Агенцијом за безбедност која стално прати и врши анализу стања и израђује Извештаје. Осим поменутих анализа, Извештај садржи и податке о тренутном стању безбедности на територији општине Србобран, у односу на циљеве дефинисане Националном стратегијом безбедности саобраћаја.

На подручју Општине могу се издвојити најзначајнији носиоци активности безбедности, а неки од њих су⁵:

- Тело за координацију послова безбедности саобраћаја на локалном нивоу (Савет, Комисија, и сл.) које координира пословима осталих субјеката у овој области и управља безбедношћу саобраћаја на територији локалне самоуправе;
- Образовно-васпитне установе (предшколске установе, основне и средње школе) које представљају један од најзначајнијих субјеката који доприноси унапређењу знања, ставова, вештина и понашања учесника у саобраћају;
- Саобраћајна полиција јер има значајну функцију у безбедности, пре свега као орган који врши непосредан надзор и принуду према учесницима у саобраћају, и који евидентира податке о саобраћајним незгодама.

8.2. Социјална заштита

8.2.1. Услуге социјалне заштите и новчана давања на националном нивоу

Обухват становништва општине Србобран *дечијим додатком (ДД)*, *новчаном социјалном помоћи (НСП)* и *увећаним дечијим додатком* је изнад просека Србије за 2020. годину. Вредности приказане табеларно показују да је Србобран лошије рангиран и испољава лошију економску развијеност у односу на просек Србије (Табела 10).

Табела 10. Програми националне помоћи намењене сиромашним грађанима (ДД и НСП) током 2020. године (у %).

Индикатор	Србобран	Србија
Удео корисника ДД у укупној популацији деце	20,8	15,5
Удео корисника НСП у укупној популацији	5,2	2,9
Удео корисника увећаног ДД у укупној популацији деце	9,3	4,5

Извор: DevInfo Србија.

⁵ Извештај о основним показатељима стања безбедности саобраћаја у периоду од 2015. до 2019. године у општини Србобран, <https://abs.gov.rs/admin/upload/documents/20201218123636-.pdf>

Наводи Центра за социјалну политику показују да просечно учешће деце која примају ДД и НСП значајно варирају по општинама⁶.

У Србобрану током 2020. године је било значајно више корисника социјалне заштите у односу на просек Србије. Осим тога, у Србобрану је већи и однос броја корисника социјалне заштите и стручних радника ЦСР, као и однос броја становника и стручних радника ЦСР у поређењу са просеком Србије (Табела 11).

Табела 11. Капацитети ЦСР током 2020. Године.

Индикатор	Србобран	Србија
Удео корисника социјалне заштите у укупној популацији (у %)	13	11
Однос броја корисника социјалне заштите и стручних радника ЦСР	656	435
Однос броја становника и стручних радника ЦСР	5.085	4.280

Извор: DevInfo Србија и прорачун аутора.

Покривеност становништва пензијама је висока током 2020. године. Сходно подацима ПИО фонда (Статистички годишњи билтен 2020) број пензионера у Србобрану је 2.848, а популацију старости 65 и више година чини 2.849 становника (DevInfo), закључујемо да је покривеност становништва пензијом скоро потпуна. Ако упоредимо број пензионера са укупном популацијом видимо да је на територији Општине сваки пети становник корисник пензије, тј. њих 18,7% од укупне популације остварује право на пензију (Табела 12).

Табела 12. Износ просечне пензије и однос просечне пензије и нето зараде, у 2020. години

Индикатор	Србобран	Србија	Србобран/Србија
Просечна пензија ¹	24.886	27.744	89,7
Однос просечне пензије и просечне нето зараде ²	54	46	116,8

Извор: ¹ ПИО фонд, Статистички годишњи билтен 2020;

² За просечне нето зараде: РЗС, база података, зараде (за просечне нето зараде)

Просечна пензија у Србобрану је испод просека пензије у Србији за око 10,3%. Релативна вредност показује да пензија у Србобрану чини 89,7% просечне пензије у Србији. Анализом односа просечне пензије и просечне нето зараде видимо да је у Србобрану овај просек већи за 16,8% у односу на ниво Србије.

На подручју Општине становништво старости 65 и више година током 2020. године остварило је веће учешће основног и увећаног додатка за помоћ и негу другог лица у укупној популацији од просека Србије. Подаци приказани табеларно показују да је у Србобрану већи број становника којима је социјална помоћ потребна него што је просек Србије.

Табела 13. Учешће корисника (65 и више година) основног и увећаног додатка за помоћ и негу другог лица у укупној популацији током 2020. године (у %)

Индикатор	Србобран	Србија
Учешће основног додатка за помоћ и негу другог лица у укупној популацији	0,7	0,4
Учешће увећаног додатка за помоћ и негу другог лица у укупној популацији	0,6	0,5

Извор: DevInfo Србија

Стопа деце која користе услуге смештаја и која су у хранитељским породицама на подручју општине Србобран током 2020. године је значајно већа у односу на просек Србије, али је стопа деце смештена у резиденцијалним условима мало мања у односу на

⁶<http://csp.org.rs/sr/oblasti-rada/usluge-socijalne-za%20C5%A1tite/razmena-iskustva-i-primeri-dobre-prakse/dodeljivanje-prava-na-de%20C4%8Diji-dodatak-i-nov%20C4%8Danu-socijalnu-pomo%20C4%87.html>

Србију. Удео корисника државних домова за смештај старих са 65 и више година у укупном броју старих је већи на подручју Општине у односу на просек Србије.

Табела 14. Услуге смештаја финансиране са националног нивоа током 2020. године

Индикатор	Србобран	Србија
Стопа деце која користе услуге смештаја (на 1000 деце)	9,9	4,8
Стопа деце у хранитељским породицама (на 1000 деце)	9,6	4,3
Стопа деце у резиденцијалним условима (на 1000 деце)	0,4	0,5
Удео корисника државних домова за смештај старих 65+ у укупном броју старих 65+ (у %)	0,6	0,4
Број корисника државних домова за смештај старих 65+	16	6.307
Број деце која користе услуге смештаја (0-17 год.)	28	5.837
Број деце са инвалидитетом која користе услуге смештаја	0	672

Извор: DevInfo Србија.

У општини Србобран нема деце са инвалидитетом која користе услуге смештаја. Поређење приказаних апсолутних вредности Општине и Србије је незахвално с обзиром на ниске вредности које су забележене, али дају стање броја деце и старих која користе неки тип смештаја.

8.2.2. Услуге социјалне заштите и новчана давања на локалном нивоу

Јединице локалне самоуправе (ЈЛС) додељују различите врсте новчаних давања и помоћ у природи на основу Закона о социјалној заштити (Сл. гласник РС, бр. 24/2011) и Закона о финансијској подршци породици с децом (Сл. гласник РС", бр. 113/2017, 50/2018, 46/2021 - одлука УС, 51/2021 - одлука УС, 53/2021 - одлука УС и 66/2021).

Србобран је једна од општина са најширим спектром услуга са локалног нивоа која су доступна грађанима. Сваке године локална самоуправа подржи најосетљивије групе социјално угрожених грађана новим видом подршке, док Центар за социјални рад прати потребе најугроженијих грађана и бира мере и услуге како би појединци лакше превазишли кризу у којој су се затекли⁷.

Према подацима о услугама социјалне заштите у надлежности ЈЛС, у Србобрану у 2018. години пружене су четири услуге: *дневни боравак за одрасле особе, лични пратилац, саветовалиште и помоћ у кући за старије и одрасле.*

Табела 15. Услуге социјалне заштите у надлежности општине Србобран током 2018. год.⁸

Индикатор	Број корисника према старости							Буџет ЈЛС (у дин.)	Износ наменског трансфера
	0-5	6-14	15-17	18-25	26-64	65-79	80+		
Дневни боравак за одрасле особе (особе са инвалидитетом)	0	0	0	3	10	0	0	2.371.382	0
Лични пратилац	1	16	0	0	0	0	0	0	2.172.397
Саветовалиште	0	2	3	2	7	1	0	174.722	0
Помоћ у кући за старије и одрасле	0	0	2	0	16	22	19	1.144.466	1.200.000
Укупно								3.690.570	3.372.397

⁷ <http://srbobran.net/news/1/1784/pedeset-pet-godina-na-usluzi-gradjanima/&print=1>

⁸ Истраживање се спроводи у трогодишњем циклусу на локалном нивоу у Србији од 2012. године.

Извор: Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва, База услуга социјалне заштите у надлежности ЈЛС, подаци за 2018. годину, http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2020/09/Mapiranje_usluga_SZ_u_nadleznosti_JLS.xlsx

Дневни боравак за одрасле особе са инвалидитетом користи 13 особа, при чему је мушког пола 7 и женског пола 6 корисника. Дневни боравак користи 3 корисника старости 18-25 година а преосталих 10 корисника је старости 26-64 година. Услуга се пружала 9 месеци годишње у периоду од априла до децембра. Средства за финансирање ове услуге обезбеђена су у буџету ЈЛС.

Услугу *лични пратилац* у 2018. години користило је 17 деце, 1 дете је узраста до 5 година, а преосталих 16 њих у узрасту 6-14 година. Од укупног броја деце њих 10 је мушког пола. Услуга се пружала током целе године, а средства су обезбеђена само из буџета ресорног Министарства.

Услугу *саветовалишта* је у 2018. години користило 15 корисника. У 67% случајева корисници ове услуге су особе женског пола. Услуга се пружала 9 месеци током године и то од априла до децембра., а средства су предвиђена само у буџету ЈЛС.

Помоћ у кући за старије и одрасле током 2018. године пружена је за 59 корисника, и то за 2 корисника који су старости 15-17 година, 16 корисника старости 26-64 година, а преостали корисници су старости преко 65 година. Услуге су пружене 12 месеци годишње, а у 56% случајева корисници услуга су мушкарци. Средства за финансирање ове услуге обезбеђена су у буџету ЈЛС и од ресорног министарства.

Током 2018. године општина Србобран издвојила је за *новчана давања* 2.914.464 дин., од чега је око 67% исплаћено за једнократну новчану помоћ, а око 17% за једнократну новчану помоћ за друге потребе лица у стању социјалне потребе. Преосталих 17% су исплате за санирање елементарних непогода и радно ангажовање.

За *давање у натури* исплаћено је 3.716.887 дин., при чему је највише издвојено за трошкове сахране и прехрамбене пакете по 35%. Преостала средства утрошена су за новогодишње пакетиће, огревно дрво и друге трошкове сахране.

Општина Србобран је током 2018. година исплатила 2.618.241 дин. за 3.960 *оброка за народну кухињу*.

9. Млади

Општина Србобран може да се похвали формираном Канцеларијим за младе (КЗМ) која решава многобројна питања младих⁹. *Локални акциони план за младе 2014-2019. у општини Србобран*¹⁰ тежи ка следећим циљевима:

- подстицај младих да активно учествују у друштву;
- креирање система информисања младих на свим нивоима и у свим областима;
- вредновање постигнутих резултата младих у различитим областима.

Другим речима, *Локални акциони план* је дефинисао правце и приоритете даљег развоја локалне политике младих.

На подручју општине Србобран током 2020. године било је око 15.255 становника, док млади чине 18,3%, што је изнад просека Србије 16,4%¹¹. Дакле, сваки пети становник Србобрана припада категорији младих. Због тога, формирана КЗМ тежи да

⁹ Сходно Члану 3 Закона о младима, омладина или млади су лица од навршених 15 година до навршених 30 година живота (Сл. гласник РС, бр. 50/2011).

¹⁰ Локални акциони план за младе 2014-2019. , Службени лист општине Србобран, број 2/2014

¹¹ DevInfo Србија и прорачун аутора.

постане носилац свих активности када је у питању сарадња локалне самоуправе са удружењима грађана која се у било ком облику баве младима ради дугорочног задовољења њихових потреба.

10. Развијеност невладиног сектора

На територији општине Србобран функционишу бројне организације цивилног друштва и невладиног сектора. Доминантни извор финансирања ових организација је буџет Општине. Невладине организације (НВО) баве се промоцијом културног и уметничког стваралаштва, афирмацијом спорта, социјалним давањима, промоцијом манифестација и сл. Следи табеларни приказ са прегледом издвајања за финансирање невладиног сектора у виду дотација за НВО.

Табела 16. Издвајања за финансирање невладиног сектора у буџету Општине за 2020. годину (у хиљ. дин.)

Број програма	Намена	Корисник	Износ
16: Политички систем локалне самоуправе	Локални избори	Општинска управа	620
15: Опште услуге локалне самоуправе	Функционисање локалне самоуправе/градских општина	Општинска управа	4.009
11: Социјална и дечија заштита	Социјална помоћ угроженом становништву	Центар за социјални рад	4.558
13: Развој културе и информисања	Јачање културне продукције уметничког стваралаштва и унапређивање јавног информисања	Општинска управа	9.260
14: Развој спорта и омладине	Подршка локалним спортским организацијама, удружењима и савезима; услуге рекреације и спорта; боље збрињавање регистрованих спортиста у општини Србобран старијих од 14 год.; промоција кобасицијаде Турија	Општинска управа	13.884

Извор: Одлука о завршном рачуну буџета општине Србобран за 2020. годину, Службени лист општине Србобран, број 17/2021.

Дотације невладиним организацијама чине 5,1% укупног буџета Општине, а највећа издвајања реализована су у оквиру Програма 13 и 14, а заједно чине око 71% укупних издвајања за дотације НВО. Ово показује да је Општина у средиште свог развоја ставила културу, спорт, рекреацију, јавно информисање и др.

11. Финансирање друштвених делатности из буџета општине

Завршни рачун буџета општине Србобран за 2020. годину израђен је у складу са Законом о буџетском систему. Извршење буџета општине вршено је путем консолидованог рачуна трезора Општине, а извори финансирања појединих ставки зависе од саме Општине.

Друштвене делатности буџета обухватају четири функционалне класификације, а на примеру општине Србобран видећемо и из којих извора су финансиране.

У оквиру функционалне класификације 0 – социјална заштита, у општини Србобран током 2020. године средства су обезбеђена углавном из буџета Општине.

У оквиру функционалне класификације 7 – *здравствена заштита*, средства су обезбеђена из буџета Општине, док додатних извора финансирања није било.

У оквиру функционалне класификације 8 – *рекреација, спорт, култура и вере*, све активности на подручју општине Србобран финансиране су из буџета Општине у виду дотација невладиним организацијама.

У оквиру функционалне класификације 9 – *образовање*, заступљени су извори финансирања само из буџета Општине, који су пренети основним и средњим школама за унапред утврђене намене. Других извора финансирања није било.

Закључујемо да се пројектне активности установа и удружења своде на финансирање из буџета Општине, док није било средстава са виших нивоа власти, као ни донација.